

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 6 września 2016 r. Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego w Ł., na podstawie art. 40 i art. 48 ust. 2 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz.U. z 2015 r. poz. 330 z późn. zm), dokonał rocznego rozliczenia renty inwalidzkiej R. M. w związku z osiągnięciem przez niego w roku 2015 przychodu z tytułu zatrudnienia w łącznej kwocie 38.291,86 zł. Organ rentowy ustalił, że ww. przychód uzasadniał zmniejszenie świadczenia łącznie o 5.050,02 zł wraz z odsetkami w kwocie 153,99 zł naliczonymi za okres od dnia 1 kwietnia 2016 r. do dnia wydania decyzji.

(decyzja k. 261-261 odwrót akt rentowych)

R. M. powyższą decyzję uznał za krzywdzącą i w dniu 14 października 2016 roku złożył odwołanie do Sądu Okręgowego w Łodzi. Odwołujący wskazał, że dwie umowy zlecenia stanowiące podstawę uzyskanego w 2015 r. przychodu nie podlegały obowiązkowi ubezpieczeń społecznych.

(odwołanie k. 2)

W odpowiedzi na odwołanie Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego w Ł. wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że twierdzenia odwołującego są bezzasadne ponieważ zgodnie z art. 104 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych prawo do zmniejszenia renty dotyczy także osób wyłączonych z obowiązku ubezpieczenia społecznego z tytułu ustalenia prawa do renty z uwagi na podleganie temu obowiązkowi z innego tytułu. Organ rentowy wskazał, że do rozliczenia wojskowej renty inwalidzkiej R. M. przyjął przychód uzyskany przez niego w 2015 r. w łącznej kwocie 38.291,86 zł od trzech zleceniodawców, który spowodował przekroczenie dozwolonego pułapu zarobkowego stanowiącego 70% przeciętnego wynagrodzenia, tj. kwotę 32.911,10 zł w skali roku.

(odpowiedź na odwołanie k. 3)

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca R. M. od 1 listopada 1996 r. pobierał emeryturę wojskową, a od 1 kwietnia 1998 r. wojskową rentę inwalidzką w związku z zaliczeniem go do II grupy inwalidów.

(decyzje k. 17, k. 31 akt organu rentowego)

Każdorazowa decyzja organu rentowego dotycząca ustalenia wysokości świadczenia rentowego ubezpieczonego zawierała pouczenie w szczególności o okolicznościach, w jakich świadczenie podlega zmniejszeniu w związku z osiąganiem przez ubezpieczonego dodatkowego przychodu oraz o obowiązku ubezpieczonego powiadomienia organu rentowego, w terminie do końca pierwszego kwartału następnego roku, o łącznej kwocie przychodu osiągniętych w roku kalendarzowym.

(decyzje k. 132, k. 143, 160, 178, 186, 201, 204, 223, 227, 230, 251, 253, akt organu rentowego)

R. M. nie złożył do końca pierwszego kwartału 2016 r. oświadczenia o wysokości przychodu osiągniętego w roku 2015. Taka sama sytuacja dotyczy przychodu uzyskiwanego przez wnioskodawcę w latach 2010 – 2014.

(okoliczność bezsporna)

Informację o wysokości przychodu osiągniętego przez R. M. w roku 2015 i 2014 organ rentowy uzyskał na swój wniosek od Naczelnika Urzędu Skarbowego w S. w dniu 29 sierpnia 2016 r., za rok 2013 – w dniu 3 października 2014 r., a za lata 2010 – 2012 – w dniu 25 lipca 2013.

(pismo Naczelnika Urzędu Skarbowego w S. z 18.08.2016 r. – k. 255 akt organu rentowego; pismo Naczelnika Urzędu Skarbowego w S. z 19.07.2013 r. – k. 206 akt organu rentowego; pismo Naczelnika Urzędu Skarbowego w S. z 30.09.2014 r. – k. 236 akt organu rentowego)

W roku 2015 R. M. uzyskał z tytułu umów zlecenia przychód z tytułu zatrudnienia w łącznej kwocie 38.291,86 zł.

(pismo Naczelnika Urzędu Skarbowego w S. z 18.08.2016 r. – k. 255 akt organu rentowego)

W 2015 r. kwota graniczna przychodu możliwego do uzyskania bez zmniejszenia wysokości wypłacanego wnioskodawcy świadczenia rentowego, stanowiąca sumę kwot przychodu odpowiadających 70% przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń, wynosiła 32.911,10 zł.

(okoliczność bezsporna)

W dniu 6 września 2016 r. została ujawniona nadpłata świadczenia pobranego przez ubezpieczonego w okresie od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku w kwocie 5.050,02 zł.

(wydruk rozliczenie zarobkowania 2015 - k. 259 akt organu rentowego, naliczenie odsetek – k. 260 akt organu rentowego)

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Odwołanie R. M. jest zasadne jedynie częściowo, tj. w zakresie dotyczącym odsetek ustawowych objętych zaskarżoną decyzją. W pozostałym zakresie, jako niezasadne, podlega oddaleniu.

Zgodnie z art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (Dz.U. z 2016 r., poz. 1037 ze zm.) w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, emerytura lub renta inwalidzka ulega zmniejszeniu na zasadach określonych w przepisach art. 104 ust. 1a-6, ust. 8 pkt 1 i 2 oraz ust. 9 i 10 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nie więcej jednak niż o 25% wysokości tej emerytury lub renty inwalidzkiej, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.

Przepis art. 104 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w powołanym wyżej zakresie stanowi, że:

1a. Dla emerytów i rencistów prowadzących pozarolniczą działalność za przychód, o którym mowa w ust. 1, przyjmuje się przychód stanowiący podstawę wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne w rozumieniu przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych.

2. Za działalność podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 1, uważa się zatrudnienie, służbę lub inną pracę zarobkową albo prowadzenie pozarolniczej działalności, z uwzględnieniem ust. 3.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się również do emerytów i rencistów osiągających przychód z tytułu działalności wykonywanej za granicą.

4. Przepisy ust. 1, 1a i 2 stosuje się również do osób wyłączonych z obowiązku ubezpieczenia społecznego z tytułu ustalenia prawa do emerytury i renty lub wykonujących działalność niepodlegającą obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu z uwagi na podleganie temu obowiązkowi z innego tytułu.

5. Przepisów ust. 1-4 nie stosuje się do honorariów z tytułu działalności twórczej i artystycznej.

6. Za przychód, o którym mowa w ust. 1, uważa się również kwoty pobranych zasiłków: chorobowego, macierzyńskiego i opiekuńczego oraz wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy, wypłacanego na podstawie przepisów Kodeksu pracy, i kwoty świadczenia rehabilitacyjnego i wyrównawczego, zasiłku wyrównawczego i dodatku wyrównawczego.

8. W razie osiągnięcia przychodu w kwocie przekraczającej 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, nie wyżej jednak niż 130% tej kwoty, świadczenie ulega zmniejszeniu o kwotę przekroczenia, nie większą jednak niż kwota maksymalnego zmniejszenia obowiązująca w dniu 31 grudnia 1998 r. w wysokości:

1) 24% kwoty bazowej obowiązującej przy ostatniej waloryzacji w 1998 r. - dla emerytury lub renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy;

2) 18% kwoty bazowej, o której mowa w pkt 1 - dla renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy;

9. Kwoty maksymalnych zmniejszeń, o których mowa w ust. 8, podlegają podwyższeniu, przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji emerytur i rent w kolejnych terminach waloryzacji.

10. Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”:

1) w terminie do 14 dnia roboczego drugiego miesiąca każdego kwartału kalendarzowego - kwoty przychodu, o których mowa w ust. 7 i 8, z zaokrągleniem w górę do pełnych 10 groszy;

2) w terminie do 14 roboczego dnia listopada - kwoty graniczne przychodu dla mijającego roku kalendarzowego.

W myśl art. 40a ust. 1 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin osoba uprawniona do zaopatrzenia emerytalnego jest obowiązana zawiadomić wojskowy organ emerytalny o podjęciu działalności, o której mowa w art. 104 ust. 1-4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (a więc także zatrudnienia - vide ust. 2), o wysokości osiąganego z tego tytułu przychodu oraz o każdorazowej zmianie wysokości tego przychodu i innych okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo zmniejszenie ich wysokości.

Stosowanie do art. 40b ust. 1 ww. ustawy rozliczenie emerytury i renty w związku z osiągnięciem przychodu, o którym mowa w art. 40 ust. 1, następuje po upływie roku kalendarzowego w stosunku rocznym lub miesięcznym. Osoba uprawniona do emerytury lub renty inwalidzkiej jest obowiązana zawiadomić, do końca pierwszego kwartału roku kalendarzowego, organ emerytalny o łącznej kwocie przychodu, o którym mowa w art. 40 ust. 1, osiągniętego w poprzednim roku kalendarzowym (art. 40b ust. 2 ww. ustawy).

Zgodnie z art. 48 ust. 1 ww. ustawy osoby, które pobierały świadczenia pieniężne pomimo istnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo ograniczenie ich wysokości, są obowiązane do zwrotu nienależnych im świadczeń, jeżeli były pouczone w formie pisemnej przez organ emerytalny o obowiązku zawiadomienia o tych okolicznościach.

W myśl ust. 2 tego przepisu, osoba, która pobierała świadczenia pieniężne ustalone i wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub dokumentów albo w innych wypadkach świadomego wprowadzenia w błąd wojskowego organu emerytalnego, jest obowiązana do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń pieniężnych, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego.

Odnosząc powyższe unormowania prawne do ustalonego w niniejszej sprawie stanu faktycznego Sąd Okręgowy wskazuje, że niewątpliwie zatrudnienie wnioskodawcy na podstawie umów zlecenia zawartych w roku 2015 wypełnia kryteria niezbędne do uznania tej aktywności za działalność podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia społecznego w rozumieniu art. 104 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Jednocześnie nie budzi najmniejszych wątpliwości, że w toku postępowania dowodowego wnioskodawca

nie wykazał (a nawet nie podjął jakiegokolwiek próby wykazania), że uzyskany przez niego z ww. tytułu przychód stanowił honorarium z tytułu działalności twórczej lub artystycznej, a tylko takie honorarium wyłącza stosowanie art. 104 ust. 2 powołanej ustawy.

Konsekwencją powyższego – zgodnie z art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin - jest zatem to, że osiągnięcie przez wnioskodawcę w roku 2015 z tytułu pracy zarobkowej przychodu w wysokości przekraczającej wysokość kwot granicznych, skutkuje obligatoryjnym zmniejszeniem (tj. ograniczeniem wysokości) wypłacanej mu wojskowej renty inwalidzkiej.

Wnioskodawca – wbrew ciążącemu na nim z mocy art. 40a ust. 1 i art. 40b ust. 1 ww. ustawy obowiązkowi – nie powiadomił wojskowego organu rentowego ani o podjęciu w roku 2015 działalności zarobkowej, ani o wysokości osiąganego z tego tytułu przychodu (także o łącznej kwocie przychodu), ani też o okolicznościach powodujących zmniejszenie wysokości wypłacanego mu świadczenia. Podkreślenia przy tym wymaga, że powyższego obowiązku informacyjnego wnioskodawca nie dopełnił pomimo tego, że każdorazowa decyzja organu rentowego dotycząca ustalenia wysokości przyznanego mu świadczenia rentowego (a było ich kilkanaście) zawierała w swojej treści pisemne pouczenie w szczególności o okolicznościach w jakich świadczenie podlega zmniejszeniu w związku z osiągnięciem przez ubezpieczonego dodatkowego przychodu oraz o obowiązku ubezpieczonego powiadomienia organu rentowego, w terminie do końca pierwszego kwartału następnego roku, o łącznej kwocie przychodu osiągniętych w roku kalendarzowym.

W ocenie Sądu Okręgowego powyższe zachowanie wnioskodawcy odpowiada dyspozycji normy prawnej zawartej w art. 48 ust. 1 o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin, uzasadniając zastosowanie w przedmiotowym stanie faktycznym tego właśnie przepisu, a nie przepisu art. 48 ust. 2 zastosowanego przez organ rentowy. Konstrukcja przepisu art. 48 prowadzi do wniosku, że ustawodawca zdecydował się na odmienne uregulowanie sytuacji osób, które pobrały świadczenia pieniężne pomimo istnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo ograniczenie ich wysokości oraz osób, które pobrały świadczenia pieniężne ustalone i wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub dokumentów albo w innych wypadkach świadomego wprowadzenia w błąd wojskowego organu emerytalnego. Tylko w tym drugim przypadku ustawodawca nakazuje zwrot nienależnie pobranych kwot wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie. Jest to wówczas dodatkowa sankcja za szczególnie naganne zachowanie się ubezpieczonego.

Nadto w ocenie Sądu Okręgowego, analogicznie jak w przypadku nienależnie pobranych świadczeń wypłacanych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych odesłanie w zakresie żądania zwrotu odsetek do "prawa cywilnego" dotyczy wyłącznie zasad zapłaty i wysokości odsetek, a nie zasad zwrotu nienależnego świadczenia. Nie ma żadnych podstaw do stosowania przepisów prawa cywilnego (o bezpodstawnym wzbogaceniu lub czynie niedozwolonym) do oceny wymagalności, czy przedawnienia samego nienależnie pobranego świadczenia. "Żądanie zwrotu" nienależnie pobranego świadczenia następuje przez doręczenie dotyczącej tego decyzji (można powiedzieć, że staje się wymagalne w tym momencie, a nie w czasie spełniania świadczeń). Z tą chwilą następuje też wymagalność (w prawnym znaczeniu według prawa cywilnego - art. 359 § 2 kc) roszczenia o odsetki, gdyż od tej chwili dłużnik pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia głównego (art. 481 § 1 kc). Z tą też chwilą rozpoczyna się bieg przedawnienia roszczenia o zapłatę odsetek (art. 120 § 1 kc). Podobne stanowisko, choć dotyczące przepisów o zwrocie świadczeń wypłacanych z FUS zawarł Apelacyjny w K. w wyroku z dnia 21 marca 2013 r., sygn. akt III AUa 1311/12.

Jak wynika z poczynionych przez Sąd ustaleń R. M., wskutek przekroczenia kwot granicznych osiągniętego z zawartych umów zlecenia przychodu, doprowadził do powstania okoliczności powodujących ograniczenie (zmniejszenie) wysokości należnego mu świadczenia pieniężnego, a mimo to pobierał świadczenie w pełnej wysokości. W ocenie Sądu Okręgowego zgromadzony w toku postępowania materiał dowodowy nie dał natomiast jakiegokolwiek podstawy do ustalenia, że przyznane wnioskodawcy świadczenie rentowe zostało ustalone i wypłacane na podstawie przedłożonych przez niego nieprawdziwych zeznań lub dokumentów albo też świadomego wprowadzenia wojskowego organu emerytalnego w błąd. Niezłożenie przez R. M. w określonym prawem terminie informacji o wysokości przychodu uzyskanego w roku 2015 nie jest równoznaczne z zamiarem (świadomością) wprowadzenia wojskowego organu

emerytalnego w błąd. Tym bardziej, że w odniesieniu do przychodu uzyskiwanego przez wnioskodawcę w latach wcześniejszych, tj. 2010 – 2014 organ rentowy nie wzywał go do złożenia wymaganej informacji, lecz sam kierował stosowny wniosek o udostępnienie danych do Urzędu Skarbowego w S.. Jakkolwiek nie zmienia to faktu, że wnioskodawca, pomimo pisemnych pouczeń zawartych w kolejnych decyzjach, nie realizował ciężącego na nim obowiązku informacyjnego, to jednak opisane działanie wojskowego organu emerytalnego mogło wywołać u niego przeświadczenie, że wysokość uzyskiwanego przez niego przychodu organ ustala z urzędu. Podobne stanowisko zajął także Sąd Apelacyjny w Poznaniu w uzasadnieniu do wyroku z 26 listopada 2013 roku w sprawie III AUa529/13.

Mając na uwadze całość zaprezentowanej argumentacji należy stwierdzić, że dokonane zaskarżoną decyzją zmniejszenie przez wojskowy organ emerytalny świadczenia wnioskodawcy o 5.050,02 zł było zasadne. Z uwagi jednak na to, że odwołujący w żadnej mierze nie wyczerpał swoim zachowaniem sytuacji opisanej w ust. 2 art. 48 ustawy – nie złożył nieprawdziwych zeznań ani dokumentów i nie wprowadził też wojskowego organu emerytalnego w błąd - obowiązek zwrotu przez wnioskodawcę ww. kwoty, jako nienależnie pobranej, nie obejmuje odsetek ustawowych za opóźnienie.

Uwzględniając powyższe Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że nie zobowiązał R. M. do zapłaty odsetek ustawowych w kwocie 153,99 zł, oddalając odwołanie w pozostałej części na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

ZARZĄDZENIE

odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi (...).

/RP/(popr)